

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Цветкова Н.В., Соколовська В.М.

Українська медична стоматологічна академія

Структура навчального процесу на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів ортопедів складається з навчання лікарів-інтернів за фахом „Стоматологія”, слухачів різних циклів. Навчання всіх цих груп не може відбуватися в однакових умовах і вимагає диференційованого підходу викладачів. Навчальний процес із лікарями-інтернами спрямований на їх становлення як самостійних спеціалістів, розвиток самостійного клінічного мислення, змозгу орієнтуватися і працювати в умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу. Практичні заняття зі слухачами мають на меті підвищити рівень їхніх знань з урахуванням умов сьогодення, допомогти лікарям адаптуватися і працювати на високому сучасному рівні.

Ключові слова: організація навчання, наукові знання, філософські теорії, практичні навички, дидактика.

The structure of the educational process at the Department of Postgraduate Education of Orthopedic Dentists consists of the training of interns in the specialty "dentistry", students of different cycles. The training of all these groups cannot be conducted in the same conditions and requires a differential approach of teachers. The educational process with interns is aimed at becoming them as independent specialists, developing independent clinical thinking, being able to navigate and work in the conditions of rapid development of scientific and technological progress. Practice sessions with trainees should aim to increase their level of knowledge, taking into account the current conditions, to help physicians adapt and work at a high modern level.

Keywords: teaching organization, scientific knowledge, philosophical theories, practical skills, didactics.

Протягом історії людства існувала певна кількість формацій освіти і навчання, в кожній з яких проблема наукової організації навчання розв'язувалася по-різному [1]. Нині ми стали свідками суттєвих змін: принципово змінюється підхід до навчання і його зміст, трансформуються принципи наукової організації освітньої діяльності.

Не стоїть оспорювати цих змін і медична освіта в нашій державі. Сучасний розвиток усіх галузей медицини, широке застосування найрізноманітнішої техніки, обладнання, матеріалів і біотехнологій вимагають від спеціалістів досить високої обізнаності з досягненнями. Це потребує постійного засвоєння теоретичних знань і опанування практичних навичок. Для повноцінного використання робочого часу й підвищення професійної майстерності необхідний правильний науковий підхід і організація навчання.

Важливим етапом підвищення професійної майстерності, становлення майбутніх спеціалістів – лікарів-стоматологів – є етап післядипломної освіти.

У педагогіці є чітке розуміння, що між знаннями і способами діяльності, які передаються і які засвоюються, немає лінійної відповідності: те, що засвоюється, не пов'язано з тим, що передається. Тому цей факт і є передумовою для постановки проблеми наукової організації навчання і його змісту. Що потрібно передавати і в якій послідовності, щоб отримати ті чи інші результати? Чому необхідно навчати в першу чергу спеціаліста свого профілю? Відповідь на це питання складає предмет дидактики. Але також ця відповідь залежить від цілої низки зовнішніх обставин, які є предметом дослідження філософії освіти [2].

Сучасні уявлення про наукові принципи організації навчання і його зміст поєднують у собі багато різних філософських теорій і напрямів. Але найбільш класичною для вивчення основних розділів ортопедичної стоматології є реалістична теорія, з точки зору якої оволодіння розділами функціональної анатомії щелепно-лицьової ділянки, незнімного і знімного протезування, щелепно-лицьового протезування, матеріалознавства, а також інтеграція з такими дисциплінами як медбіофізика, біологія, хімія, фармакологія дають позитивні результати.

Для якісного засвоєння цих розділів, засвоєння відповідних знань із конкретних питань викладачі кафедри обґрунтовано підходять до викладання матеріалу залежно від етапу навчання лікаря.

Реалістична теорія в навчальній програмі для лікарів-інтернів і слухачів-стоматологів різних циклів навчання займає 30 відсотків основного змісту навчання.

Прагматизм зацікавлений не в абстрактних наукових знаннях, а в практичних навичках, корисних у реальному житті. Тому в його навчальну програму входять практичні прийоми розв'язування задач, юридично-громадські знання, побутові знання, орієнтовані на формування культури споживання. Головна мета теорії – допомогти стати на самостійний шлях, увійти в розвинуте суспільство.

Основою прагматизму на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів ортопедів є опанування лікарями-інтернами і слухачами практичних навичок роботи за спеціальністю, оволодіння певними сучасними технологіями виготовлення різноманітних конструкцій зубних протезів і апаратів. Для цього навчальна програма передбачає певний час практичної роботи в клінічних залах на кафедрі, стажування на лікувальних базах медичних установ, роботу в зуботехнічній лабораторії, участь у науково-практичних конференціях. Розроблено певний обсяг практичних навичок, якими мають володіти лікарі-інтерни, слухачі згідно з кваліфікаційними вимогами. Важливим етапом наукової організації навчання, з точки зору прагматичної теорії, є складання практичного іспиту з атестацією якості оволодіння практичними навичками роботи за спеціальністю. Необхідно зазначити, що в навчальній програмі за фахом „Ортопедична стоматологія” для лікарів-інтернів, слухачів на циклах тематичного удосконалення прагматична теорія займає чільне місце і є основою навчання [3].

Питання про зміст навчання в межах екзистенціалізму постає умовно, оскільки тут є установка на прийняття будь-якого предмета, в якому слухач буде зацікавлений. Екзистенціалістська модель навчання сфокусована на розвитку індивідуальної неповторності, запам'ятовуванні принципів. Тому вона орієнтується на мистецтво, літературу, філософію. Звісно, стоматології властиві талановитість і неповторність, кожний лікар-стоматолог – творець естетико-косметичної гармонії людини. Але все ж таки, більш наближені за змістом і складають основу реалізм і прагматизм.

Отже, детальний аналіз філософських теорій показав, що основна роль у науковій організації післядипломного навчання лікарів-стоматологів належить реалізму і прагматизму. Певна роль відводиться й ідеалістичній теорії, але це в основному у вигляді додаткових навчальних програм і організації самостійного навчання.

Навчальний процес у вищих медичних закладах у сучасних умовах має низку складних невіршених питань. Але в той же час за рахунок докладених зусиль працівників освіти, науки спостерігається тенденція активізації навчально-методичної роботи багатьох сфер вищої школи.

Останнім часом стало традицією проведення навчально-методичних конференцій різних рівнів. Аналіз їхніх матеріалів показав, що найбільш важливими питаннями навчальної роботи нині стала оптимізація навчального процесу. Особливо це стосується медичної освіти [4].

Великий потік нової медичної інформації, значне розширення різних видів фармакологічних препаратів, розробка нових лікарських технологій, зміни в організаційній структурі медицини – усе це вимагає нових підходів до підготовки медичних кадрів, підвищення рівня їхніх теоретичних і практичних знань.

Структура навчального процесу на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів складається з навчання лікарів-інтернів за фахом „Стоматологія”, слухачів різних циклів. Навчання всіх цих груп не може відбуватися в однакових умовах і вимагає диференційованого підходу викладачів. Навчальний процес із лікарями-інтернами спрямований на їх становлення як самостійних спеціалістів, розвиток самостійного клінічного мислення, змogu орієнтуватися і працювати в умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу [5].

Практичні заняття зі слухачами мають на меті підвищити рівень їхніх знань з урахуванням умов сьогодення, допомогти лікарям адаптуватися і працювати на високому сучасному рівні.

Це потребує впровадження в навчальний процес сучасних технічних засобів, Cad/Cam-технологій, удосконалення лабораторного обладнання та ін. Виникає потреба переходу від традиційної форми навчання (переважно інформативний усереднений тип вивчення матеріалу, єдиний обсяг знань, визначений навчальними програмами, які мають засвоїти лікарі-інтерни та слухачі з різними здібностями й інтересами; надто велика частка знань, які вони одержують від викладача без опори на їхню самостійну роботу; відсутність у навчальному матеріалі чітких указівок на головну і другорядну інформацію) до активних форм і методів проведення навчального процесу з включенням елементів проблемності, широкого використання самостійної роботи; перехід від жорстко регламентованих, контролюючих засобів організації й управління навчальним процесом до інтенсивних, ігрових, таких, що стимулюють пізнавальну самостійність лікарів-інтернів і слухачів [6].

На кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів ортопедів багато уваги приділяється оптимізації навчального процесу. Стало традицією проводити вхідний (базовий) комп'ютерний контроль знань лікарів-інтернів і слухачів і підсумковий. Це дало можливість об'єктивно оцінити ефективність навчання на кафедрі. Але на сучасному етапі недостатньо тільки контролюючих комп'ютерних програм, для більш глибокого засвоєння матеріалу необхідні навчальні комп'ютерні програми, розробкою яких і займаються співробітники кафедри разом із підрозділом ТЗН. Разом із цим співробітниками кафедри створено електронні навчальні посібники, що дозволяють удосконалити вміння оцінювати панорамні рентгенологічні знімки, визначати діагноз і створювати алгоритм подальшого лікування.

У навчальний процес кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів ортопедів впроваджено методики розвитку мануальних навичок, необхідні в естетико-косметичному протезуванні, зокрема моделювання зубів із різних матеріалів.

На кафедрі широко впроваджуються наукові дослідження співробітників кафедри й академії: результати дисертаційних робіт, раціоналізаторські пропозиції, винаходи. Це дає змогу пропагувати нові технології й розробки в різних лікувальних закладах нашої держави.

Важлива роль відводиться професіоналізації навчання, що передбачає тісний зв'язок із практичною діяльністю спеціаліста, перенесення акценту з навчальної діяльності викладача на пізнавальну діяльність слухача [7].

На практичних заняттях викладачі застосовують такі форми навчання як ділові ігри, розв'язання стоматологічних ортопедичних кросвордів, демонстрації відеофільмів. Це дає змогу лікарям-інтернам і слухачам засвоїти знання в тих випадках, коли важко підібрати тематичного пацієнта.

Відповідно до сучасних вимог кафедрою розроблено і впроваджено в навчальний процес цикли тематичного удосконалення тривалістю два тижні. Їхня тематика повністю відповідає запитам сьогодення. Для вищої інформативності й наочності всі практичні заняття проводяться разом із зубними техніками, що дає можливість слухачам бачити весь шлях ортопедичної конструкції – від зняття відбитка до фіксації в порожнині рота хворого.

Важливим для навчального процесу на сучасному рівні, урахуваючи стрімкий розвиток нових технологій, застосування нових матеріалів у галузі медицини, великий наплив імпортованих товарів і обладнання, різноманітність інформації, стало співробітництво з міжнародними організаціями в галузі медицини, науки і техніки.

Застосування на кафедрі різноманітних форм і методів навчання сприяє підготовці лікарів-інтернів до самостійної роботи, дає змогу слухачам активно засвоювати і впроваджувати в практику все нове, передове в науці й техніці.

Список використаної літератури

1. Берлін Т.В. Освітняське «крило» європейського простору/ Т.В. Берлін // Освіта. – 2006. – №47.
2. Веденко Б.Г. Наукова організація праці — суттєвий крок підвищення якості роботи медичних закладів/ Б.Г. Веденко, Ф.В. Мельник, А.В. Даценко // Главный врач. – 2011. – №3. – С.87-89.
3. Костюков Н.Н. Некоторые вопросы совершенствования подготовки врачей в современных условиях. Ч. 1: Концептуальный подход в выделении содержания обучения / Н.Н. Костюков. – М., 2009. – С. 198.
4. Материалы Всемирной конференции ЮНЕСКО (Париж, июль 2009г.) и конференции министров, ответственных за высшее образование, стран-участниц Болонского процесса (Левен, апрель 2009).
5. Основные тенденции развития высшего образования: глобальные и Болонские измерения; под науч. ред. д-ра пед. наук, проф. В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2010. – 352 с.
6. Попович З.Б. Роль науково-дослідної роботи лікарів-інтернів у формуванні професійної компетенції лікаря/ З.Б. Попович, Г.С. Орна, В.Ю. Катеренюк // Архів клінічної медицини. – 2008. – №2. – С. 77-78.
7. Унгурия Л.М. Застосування тестової системи оцінки знань у навчальному процесі / Л.М. Унгурия, М.С. Образенко// Медична освіта. – 2011. – №3. – С.20-22.